

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА РОТАЦІЮ ТА ДЕМОБІЛІЗАЦІЮ

Терещенко Мирослав Миколайович,

студент

Хмельницький університет управління

та права імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник – доцент кафедри Рижук І.В.

м. Хмельницький, Україна

Наша країна перебуває в стані війни, а військовослужбовці, захищаючи її від ворога, ризикують своїм життям і здоров'ям, відповідно їхні права та інтереси в будь-якій ситуації мають бути захищені. Досить часто відбуваються ситуації, в яких права та інтереси військовослужбовців не дотримуються або ігноруються, що є недопустимим, зважаючи на внесок, який вони зробили і продовжують робити для нашої країни.

Проаналізувавши засоби масової інформації, соціальні мережі та поспілкувавшись безпосередньо з військовослужбовцями, можна виділити такі основні порушення, як низьке продовольче та речове забезпечення військовослужбовців в деяких районах ведення бойових дій, низька якість медичного обслуговування, а також нестабільне грошове забезпечення, зокрема затримка посадового окладу та його неповна виплата. Але найбільшого розголосу протягом двох років війни продовжує набирати проблема відсутності ротації.

Ротація визначається як регулярна заміна особового складу, що виконує бойові завдання на фронті, іншими військовослужбовцями [1]. Процедура необхідна для того, щоб бійці могли фізично та психологічно відновитись, оскільки це безпосередньо впливає на ефективність та мотивацію.

В Україні процедура ротації не закріплена в законодавстві. З цього випливає те, що вона практично відсутня, адже за законом немає обов'язку

змінювати виснажених бойовими діями військовослужбовців. Так, провести ротацію серед військовослужбовців командування Збройних сил може лише на свій розсуд та встановивши терміни, зважаючи на ситуацію на місцях.

Збройні сили країн НАТО провели дослідження того, наскільки боєздатність підрозділу може бути збережена навіть у бою середньої інтенсивності залежно від часу, проведеного в бою. Результат був передбачуваним – військові не можуть постійно перебувати на передовій, адже вони виснажуються, у них знижується концентрація уваги. Бійці більше не зможуть реагувати з тією швидкістю, яка необхідна в сучасному бою, де потрібно миттєво реагувати та швидко обробляти різну інформацію. Тому необхідно відводити бійців, щоб дати їм можливість відновитися морально та фізично. За неможливості регулярного відведення та заміни особового складу для відновлення, за сприятливих умов, кожного солдата мають регулярно оглядати та надавати їм психологічну допомогу; командир зобов'язаний слідкувати за підлеглими та помічати ознаки, які вказують на те, що людині потрібно негайно відправитися в тил і сприяти такому переміщенню [2].

Неможливість ротації військовослужбовців є наслідком нестачі особового складу, здатного виконувати бойові завдання на лінії зіткнення. Це пов'язано з кількісною перевагою ворога та довжиною лінії фронту.

Резервом для проведення ротації можуть бути співробітники різних структур Міністерства внутрішніх справ, справи до якого входять близько 400 тисяч осіб, більшість з яких вже є ознайомленими з військовою справою навчальними закладами [2]. Одним з факторів є те, що заміна військовослужбовців з досвідом на цивільних співробітників правоохоронних органів, які не мають відповідної підготовки та досвіду, є практично неможливою та неефективною. Це пов'язано з тим, що така заміна може призвести до втрати контрольованих Збройними силами України позицій та просування ворога найближчим часом. Саме тому, необхідно створити резерв з співробітників МВС, які будуть систематично проходити

навчання та періодично чергуватися з морально та фізично виснаженими військовослужбовцями на лінії зіткнення, терміном на 30-40 днів.

Вирішити проблему перевтоми військових спробували наданням відпусток на більший термін. Так, 10 червня 2023 року Верховна Рада України прийняла в цілому Закон «Про внесення змін до пункту 18 статті 10-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо відпусток військовослужбовців» (реєстр. № 9378 від 10.06.2023 року) [3]. Відповідно до змін, під час дії воєнного стану військовослужбовцям надається частина щорічної основної відпустки загальною тривалістю не більше 30 календарних днів, а також відпустка за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більше 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець. До сімейних обставин можуть належати: укладення шлюбу військовослужбовцем, тяжкого стану здоров'я або смерть рідних по крові або по шлюбу – дружини (чоловіка), батька (матері), вітчима (мачухи), сина (дочки) та інших, а також виняткові випадки, за яких присутність військовослужбовця в сім'ї є необхідною, що можливо за рішенням командира військової частини.

Кожна із зазначених відпусток може бути надана тривалістю не більш як 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець [4].

Тривалість відпусток, передбачених чинним на сьогодні законодавством, не забезпечує достатнього часу для відновлення. У таких умовах проблема ротації військовослужбовців залишається актуальною.

Крім цього, радикальні громадяни України, зокрема члени сімей військових, домагаються повної демобілізації для військовослужбовців після 18 місяців виконання бойових завдань на лінії зіткнення. Відповідно до

чинного законодавства це не можливо. Так, військовослужбовці Збройних Сил України звільненню не підлягають та продовжують проходити військову службу понад встановлені строки на період до закінчення строку проведення мобілізації або після введення воєнного стану - до оголошення демобілізації [5]. Тобто, для демобілізації необхідно вносити зміни в законодавство. Окрім законодавства, проблемою є недостатня кількість військовослужбовців, які зможуть замінити демобілізованих. Тому, на сьогодні демобілізація є неможливою.

Список використаних джерел:

1. Ротація ЗСУ. Як відбувається заміна підрозділів на фронті. 20.02.2023. URL: <https://chas.news/current/rotatsiya-v-zsu-yak-vidbuvaetsya-zamina-pidrozdiliv-na-fronti>.
2. Півтора року на фронті без відпочинку. До чого призводить брак регулярних ротаций. 04.08.2023. URL: <https://expres.online/spetstema-2/pivtora-roku-na-fronti-bez-vidpochinku-do-chogo-prizvodit-brak-regulyarnikh-rotatsiy>.
3. Верховна Рада України прийняла Закон щодо відпусток військовослужбовців. 10.06.2023. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/237672.html>.
4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
5. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>.